

УДК 311.42:338.1:640.41

Остапенко Я.О.

кандидат економічних наук, доцент,

Національний університет державної податкової служби України

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ЙОГО РОЗВИТКУ

STATISTICAL ANALYSIS OF THE HOTEL INDUSTRY AND PROGNOSIS OF ITS DEVELOPMENT

АНОТАЦІЯ

У статті проведено статистичний аналіз підприємств готельного господарства. Висвітлено позитивні та негативні сторони тенденції функціонування зазначених підприємств. За допомогою методу екстраполяції здійснено прогноз розвитку готелів та аналогічних засобів розміщення в Україні.

Ключові слова: готельне господарство, підприємства готельного господарства, готелі та аналогічні засоби розміщення, статистичний аналіз, прогнозування, екстраполяція.

АННОТАЦИЯ

В статье проведен статистический анализ предприятий гостиничного хозяйства. Освещены положительные и отрицательные стороны тенденции функционирования указанных предприятий. С помощью метода экстраполяции осуществлен прогноз развития гостиниц и аналогичных средств размещения в Украине.

Ключевые слова: гостиничное хозяйство, предприятия гостиничного хозяйства, гостиницы и аналогичные средства размещения, статистический анализ, прогнозирование, экстраполяция.

ANNOTATION

The paper conducted a statistical analysis of the business hotel industry. The article deals with the positive and negative aspects of these trends functioning enterprises. By means of extrapolation made forecast of hotels and similar accommodation facilities in Ukraine.

Keywords: Hospitality, Hospitality Management businesses, hotels and similar accommodation, statistical analysis, forecasting, extrapolation.

Постановка проблеми. Україна, будучи унікальною країною з унікальним природно-кліматичним потенціалом, в перспективі має всі ресурси для підвищення конкурентоздатності економіки на основі використання її культурно-природничих можливостей. Але щоб задовольнити всі потреби туриста, відпочиваючого, бізнесмена, потрібно забезпечити комфортність його проживання, високу якість обслуговування, тобто створити атмосферу гостинності. Це можливо лише на основі статистичного аналізу розвитку підприємств готельного господарства, оцінювання особливостей функціонування готельних підприємств, визначення тенденції їх розвитку на майбутнє.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розробку питань побудови статистичного інструментарію та статистико-економічного аналізу господарювання підприємств, регіонів, видів економічної діяльності і держави в цілому зробили вітчизняні вчені-статистики. Теоретичні, методологічні та організаційні аспекти цих проблем знайшли ві-

дображення у наукових працях З. Бараник, О. Васечко, Е. Галицької, С. Герасименка, А. Єріної, С. Семіколенової, Ю. Цал-Цалко та ін. Але тема статистичного аналізу та прогнозування розвитку підприємств готельного господарства залишається маловивченою і потребує подальшого дослідження.

Мета статті полягає в статистичному аналізі та прогнозуванні розвитку підприємств готельного господарства.

При проведенні дослідження використовувались такі методи, як: спостереження і співставлення, теоретичного узагальнення, групування, порівняння, показники динаміки; для прогнозування розвитку готельного господарства на найближчі періоди застосовано метод екстраполяції, для наочності відображення результатів дослідження використано графічний метод.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «готель» походить від латинського *hostel* та англосаксонського *hospitality*, що в перекладі означає «гостинність», а також старофранцузького *hospice*, тобто «гість». Тому готельне господарство називають індустрією гостинності. За словами О.В. Балахонової, Т.М. Дячук та М.В. Заїкіної, «готельні підприємства в структурі індустрії туризму й гостинності виконують ключові функції, формують і пропонують споживачам комплексний готельний продукт, у просуванні якого беруть участь всі сектори й елементи туризму й гостинності» [1].

На даному етапі розвитку готельне господарство передбачає надання послуг з розміщення, харчування та обслуговування, тобто представляє собою комплекс заходів по задоволенню потреб споживачів, забезпечуючи при цьому комфортність перебування гостей. Головною метою діяльності підприємств готельного господарства є надання бездоганного обслуговування. Для досягнення своєї мети підприємства готельного господарства мають поставити перед собою та вирішити наступні завдання:

- прагнути до досконалості, впроваджуючи новітні технології з надання готельних послуг та ведення готельної діяльності (в тому числі з енергозбереження), а також нестандартні підходи для найкращого задоволення потреб споживачів і ефективнішої роботи персоналу;

- створити атмосферу гостинності, орієнтуючись на потреби та комфортність перебування гостей;
- наближати надання послуг та ведення діяльності до міжнародних стандартів;
- дотримуватись оптимального співвідношення «ціна – якість»;
- турбуватись про довкілля та його збереження тощо.

«В даний час світове готельне господарство нараховує близько 350 тис. комфортабельних готелів, що мають більш, ніж 14 млн. номерів (26 млн. місць), – вказують Л.В. Овчаренко та А.В. Овчаренко. – При цьому кількість номерів за останні 20 років щорічно в середньому

збільшується на 3–4 %, що свідчить про значну динаміку зростання засобів розміщення туристів» [2]. Окремі показники розвитку готельного господарства за країнами проаналізовано в таблиці 1.

За 2014 р. готельне господарство України нараховувало 2 644 готелі та аналогічних засобів розміщення, з яких готелі склали 1 523 одиниці (57,6%). Номерний фонд готельного господарства за 2014 р. складав 69 237 номерів, житлова площа якого нараховувала 1 604,8 тис. кв. м, де було розташовано 135 518 місць, в яких було розміщено 3 814 201 особа та отримано доходу від надання готельних послуг на 3 404 439 тис. грн. [3]. Динаміка розвитку го-

Таблиця 1

Динаміка розвитку готельного господарства у країнах світу

Показник розвитку готельного господарства		Країни
Потужність готельного фонду	3,5 млн. номерів	США
	1,65 млн. номерів	Японія
	1 млн. номерів	Італія
	0,5 млн. номерів	Франція, Іспанія, Англія, Китай, Австралія
	0,3 млн. номерів	Австрія, Мексика, Канада, Греція
	0,15–0,23 млн. номерів	Таїланд, Російська Федерація, Індонезія, Туреччина
	Менше 0,15 млн. номерів	Швейцарія, Бразилія, Аргентина
Темпи зростання готельного фонду		Туреччина, Китай, Малайзія, Сінгапур, Марокко, Іспанія, Німеччина, Аргентина
Найбільший міжнародний туристичний обмін	Більше 3 млн. готельних місць	Італія
	Більше 2 млн. готельних місць	Німеччина, Франція, Іспанія, Англія
	900 тис. місць	Австрія, Канада, Мексика
	550 тис. місць	Греція, країни колишньої Югославії
Найбільші темпи готельного будівництва		Китай, Туреччина, Марокко, Сінгапур, Малайзія
Світові показники розвитку готельного господарства		
Кількість готелів, тис. од.		307,7
Кількість номерів у готелях, млн. од.		11,1
Темпи приросту номерного фонду готелів, %		10-15
Кількість працівників готельного господарства, млн. осіб		11,2
Середнє завантаження готелів у світі, %		67,7
Середній дохід у світі за номер, дол. США		84,4

Складено автором на основі [2]

Таблиця 2

Динаміка розвитку готельного господарства України за 2011–2014 рр.

Рік	Кількість підприємств готельного типу, од.		Кількість номерів, од.		Житлова площа усіх номерів, тис. кв. м	
	Абсолютне значення показника, од.	Темп зростання, %	Абсолютне значення показника, од.	Темп зростання, %	Абсолютне значення показника, тис. м ²	Темп зростання, %
2011	3162	182,67	76986	96,43	1624,6	95,53
2012	3144	99,43	81441	105,79	1805,3	111,12
2013	3582	113,93	89685	110,12	1996,1	110,57
2014	2644	73,81	69237	77,2	1604,8	80,4

Примітка: для дослідження обрано показники за останні чотири роки, так як Державною службою статистики до 2010 р. та після 2010 р. застосовувалась різна методика обробки показників, обумовлена зміною Класифікатора видів економічної діяльності.

Розраховано автором на основі [4]

тельного господарства України відображена в таблиці 2.

Виходячи з даних, наведених у таблиці 2, можна стверджувати, що протягом останніх років відбувається укрупнення готелів та аналогічних засобів розміщення, а зменшення

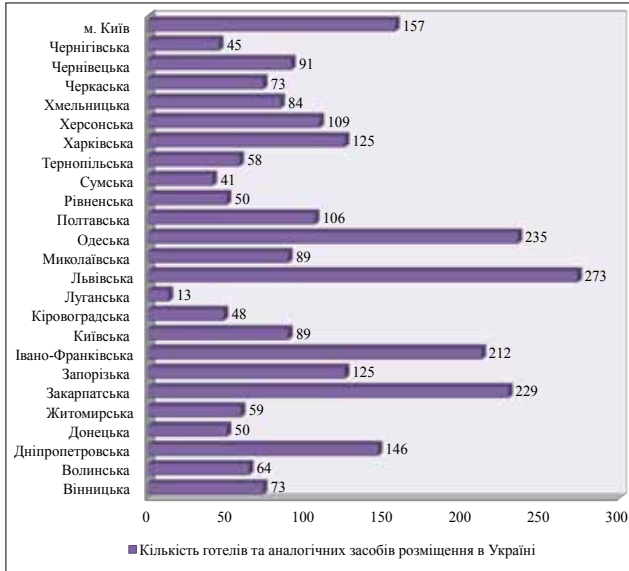

Рис. 1. Розподіл підприємств готельного господарства України у 2014 р. за регіонами [3]

показників у 2014 р. пов'язано з економіко-політичною та фінансовою нестабільністю країни.

Підприємства готельного господарства функціонують здебільшого в курортних зонах, або бізнес-регіонах України. Розподіл підприємств готельного господарства України за регіонами відображено на рис. 1.

Найбільше підприємств готельного господарства знаходиться у Львівській (0,33%), Одеській (8,89%), Закарпатській (8,86%), Івано-Франківській (8,08%) областях та м. Київ (5,94%). Найменше готельних підприємств розташовано в Луганській області: 0,49% від загальної кількості готелів та аналогічних засобів розміщення.

Цікавим є те, що завантаження готелів є сезонним (в областях, що не належать до активних туристичних зон, влітку вона найнижча, в

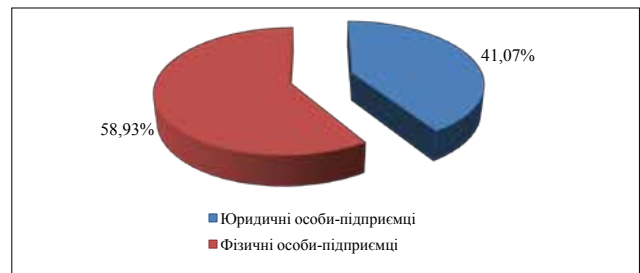

Рис. 2. Розподіл підприємств готельного господарства за цивільним статусом [3]

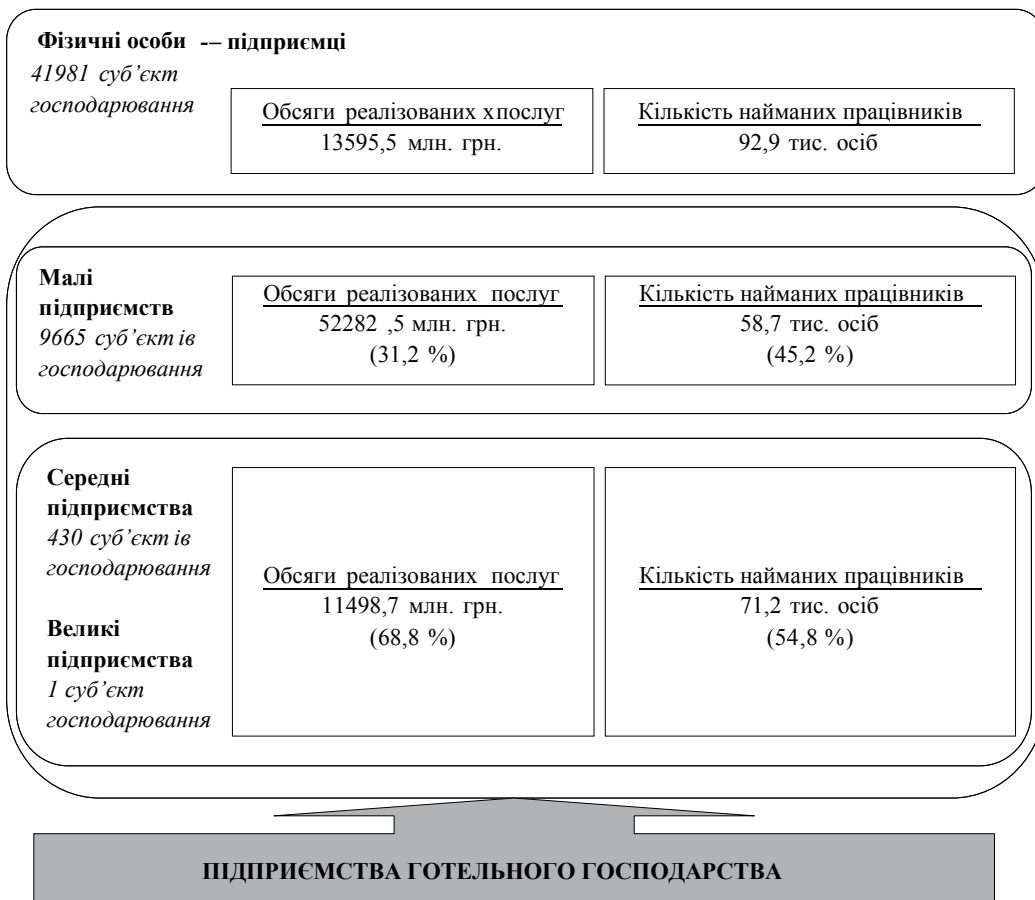

Рис. 3. Розподіл підприємств готельного господарства за цивільним статусом та розміром [5-13]

курортних же зонах – влітку та взимку вона найвища). Також завантаження готелів протягом року, як правило, ще нерівномірне і за днями тижня – на вихідних воно знижується, зростаючи в будні за рахунок тих осіб, яких перебувають у відрядженні.

Суттєву конкуренцію підприємствам готельного господарства, у т. ч. великим готелям, створюють фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, які переважно утримують невеличкі готелі та є власниками приватних будинків і квартир. Вони пропонують відвідувачам повний спектр основних та додаткових готельних послуг при значно нижчій їхній вартості. Питома вага таких підприємств у 2014 р. складала майже 59% (рис. 2).

Жорстку конкурентну боротьбу витримують лише ті готелі, котрі можуть запропонувати своїм клієнтам високоякісне обслуговування, а це неможливо без професійно підготовленого персоналу. Кількість найманих працівників та обсяг наданих послуг підприємствами готельного господарства відображено на рис. 3.

Незважаючи на значну кількість малих готельних підприємств, рисунок демонструє значну питому вагу обсягів реалізованих послуг середніми та великим підприємствами.

Однією з основних тенденцій функціонування сфери готельного господарства нашої держа-

ви є розвиток підприємств готельного господарства, як створення та розвиток еко-готелів (або «зелених» готелів). Найбільш поширені вони на рекреаційних або туристично привабливих територіях. За словами Еріка ван Дейка, міжнародного координатора Програми Green Key («Зелений Ключ»), яка є одним із п'яти проєктів міжнародної недержавної незалежної організації Foundation for Environmental Education (Міжнародної організації з екологічної освіти), «оцінювання екологічної діяльності готелю базується на 12 основних критеріях, розроблених міжнародним комітетом, та включає екологічний менеджмент на підприємстві, моніторинг споживання води та енергії, поводження з відходами, підвищення екологічної обізнаності серед персоналу та гостей, співпрацю із місцевою спільнотою, в якій працює готель» [14]. Українські підприємства готельного господарства, що пройшли екологічну сертифікацію Green Key відображені в таблиці 3.

Світове господарство налічує понад 124 готелі, відзначених сертифікацією програми Green Key, еко-готелі України становлять майже 11% від загальної кількості таких готелів (рис. 4).

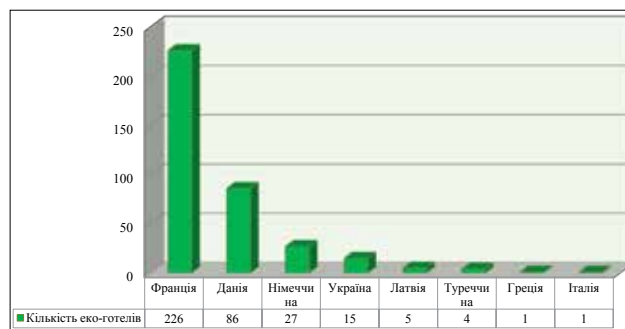

Рис. 4. Кількість готелів, відзначених сертифікацією програми Green Key

Як видно з рис. 4, Україна знаходиться на четвертому місці за кількістю «зелених» готелів світу.

Серед тенденцій розвитку готельного господарства у світі слід відмітити тенденцію утворення міжнародних готельних ланцюгів (об'єднання готелів, що мають централізоване управління та утворюють єдиний господарський комплекс). Така ситуація є позитивною для готельного господарства країни загалом з точки зору корпоративного регулювання якості готельних послуг, знання клієнтурою бренду готелю, проте недоліками утворення таких ланцюгів є зниження конкурентоздатності невеликих готельних закладів, що функціонують у певному регіоні. Міжнародні готельні мережі, які функціонують в Україні, відображено в таблиці 4.

Як демонструє таблиця 4, до готельних ланцюгів входять в здебільшого п'яти- та чотирихвіркові готелі, які розташовані в основному в м. Київ, яке є економічно та фінансово вигідним, так як є центром розвитку бізнес-проєктів та бізнес-зустрічей.

Таблиця 3
Підприємства готельного господарства України, що пройшли екологічну сертифікацію Green Key

Місце розташування	Кількість «зелених» готелів	Назва еко-готелю
м. Київ	3	Radisson Blu Hotel
		Rus Accord Hotel
Київська область	2	Баккара Арт-готель
		Мaison Blanche (Березівка) Екодім
м. Львів	3	Мaison Blanche (Mytnitsa) Екодім
		Reikartz Dworzec Lviv
		Reikartz Medievale Lviv
м. Миколаїв	1	Дністер Прем'єр Готель
м. Миколаїв	1	Reikartz Рівер Миколаїв
м. Запоріжжя	1	Reikartz Запорізький
м. Дніпропетровськ	1	Reikartz Дніпропетровськ
м. Харків	1	Reikartz Харків
Закарпатська обл.	1	Ковчег
Автономна Республіка Крим	2	Красотель-Левант
		Готель Ореанда

Побудовано автором за [15]

Аналізуючи тенденцію розвитку готельного господарства України, можна відзначити, що конкурентоздатність вітчизняних підприємств готельного господарства з року в рік знижується порівняно з європейськими та азіатськими підприємствами туристичних та рекреаційних зон. Це спричинено рядом факторів, зокрема політичного та економічного характеру, та вимагає адаптації існуючих управлінських механізмів діяльності таких підприємств, з одного боку, до потреб ринку послуг з тимчасового розміщування та харчування серед населення України та зарубіжних туристів, з іншого, підвищення ефективності господарської діяльності самих підприємств як самостійних господарських одиниць.

Для прогнозу розвитку підприємств готельного господарства використано метод екстраполяції (рис. 5).

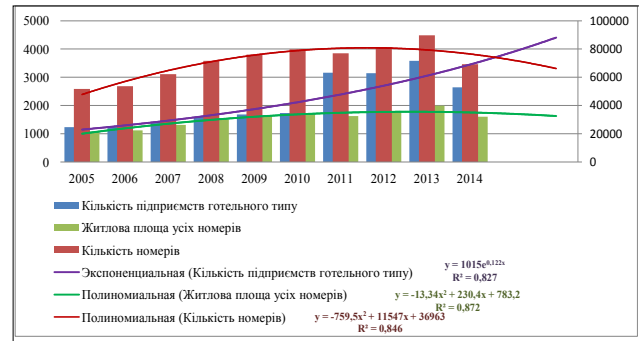

Рис. 5. Тенденція розвитку підприємств готельного господарства [4]

За результатами дослідження, за умовою збереження тенденції, кількість підприємств готельного господарства України надалі збільшуватиметься і в 2015 р. складатиме близько

Таблиця 4

Міжнародні готельні ланцюги в Україні

Бренд	Зірковість	Місткість готелю, номерів	Місце знаходження
Rixos, PRYKARPATTYA	5	769	м. Трускавець, Львівська обл.
Interkontinental, Interkontinental Kiev	5	272	м. Київ
Hyatt, Hyatt Regency Kiev	5	234	м. Київ
Rezidor, Radisson SAS Kyiv	4	255	м. Київ
Rezidor, Radisson SAS Resort Alushta	4	63	м. Алушта
Best Western International	3	106	м. Севастополь
Rezidor, Radisson Blu Resort, Bukovel	4	252	Івано-Франківська обл.
Accor, IBIS	3	212	м. Київ
Wyndham Hotel Group, Ramada Donetsk	3	165	м. Донецьк
Wyndham Hotel Group, Ramada Lviv	3	103	м. Львів
Wyndham Hotel Group, Ramada Encore Kiev	2	264	м. Київ
IHG, Holiday Inn Kiev	4	208	м. Київ
Park INN by Radisson Donetsk	4	171	м. Донецьк
Rezidor, Radisson Blu Hotel Kiev Podil	4	164	м. Київ
Fairmont Raffles International, Fairmont Grand Hotel Kyiv	5	258	м. Київ

Складено автором за [16]

Таблиця 5

Заплановані до введення в експлуатацію в 2015–2016 рр. готелі м. Київ

Назва готелю	Оператор	Зірковість	Кількість номерів	Рік відкриття
Renaissance Kyiv	Marriott International	4-5	173	2015
Park Inn by Radisson	The Rezidor Hotel Group	3	199	2015
Sofitel	Accor Hotels	5	285	2015
Aloft	Starwood Hotels	4	320	2015
Sheraton Olympiysky	Starwood Hotels	4-5	190	2016
Azimuth Hotel	Azimuth Hotel	4	235	2015
Санкт-Петербург	-	4	50	2016
Hotel Indigo	Inter Continental	4	240	2015
Voyage	РосИнвест	3-4	165	2016

Складено за [17]

з 884 та в 2016 р. – 4 388 таких підприємств. Це підтверджує й інформаційне агентство «ЛІГАБізнесінформ», яке повідомляє, що лише в Києві до кінця 2016 р. заплановано відкрити дев'ять комфортабельних готелів (табл. 5):

Кількість номерного фонду готельного господарства має тенденцію до зменшення та складатиме приблизно 69 081 номер в 2015 р. та 66 159 – в 2016 р. відповідно. Житлова площа номерів також дещо зменшуватиметься – до 1703,46 кв. м в 2015 р. та 16027,04 кв. м в 2016 р. Це свідчить про те, що за даних умов існування готельний бізнес розвиватиметься й надалі, відкриваючи при цьому малі готелі та підприємства готельного типу: кемпінги, хостели, туристичні бази.

Висновки. Проведений аналіз динаміки кількості готелів в Україні та світі, а також тенденції зміни готельного фонду дозволяє зробити висновок, що дана галузь економічної діяльності є перспективною сферою капіталовкладень, оскільки розвивається достатньо швидкими темпами, зумовлює рівень зайнятості у відповідних регіонах, створює матеріальну базу для розвитку туризму. Але в останні роки підприємства готельного господарства розвиваються в негативних умовах, зокрема нестабільної економіко-політичної ситуації країни, що призводить до зниження туристичної та бізнес-активності, дефіциту фінансування, відсутності привабливих для будівництва готельних комплексів земельних ділянок, довгої окупності таких проєктів тощо. Поліпшенню ситуації, на нашу думку, сприятиме розробка програми розвитку готельного та туристичного бізнесу, пошук фінансових джерел та створення сприятливого інвестиційного клімату.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Балахонова О.В. Бухгалтерський облік готельних послуг / О.В. Балахонова, Т.М. Дячук, М.В. Заїкіна // Оцінка перспектив розвитку економічного потенціалу України в XXI ст. : мат. міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 18–19 листопада 2011 р.). – Київ : Київський економічний науковий центр, 2011. – Ч. II. – С. 49–51.
- Овчаренко Л.В. Развитие гостиничного бизнеса: современные мировые тенденции / Л.В. Овчаренко, А.В. Овчаренко // Мир человека. – 2009. – Т. 9. – № 1. – С. 120–126.
- Коллективні засоби розміщування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/tur/zr_u.html.
- Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
- Кількість зайнятих працівників на підприємствах за їх розмірами за видами економічної діяльності у 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/fin/kp_ed/kp_ed_u/kzp_ed_u_2013.htm.
- Кількість зайнятих працівників на суб'єктах господарювання за видами економічної діяльності у 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/fin/osp/kzp/kzp_u/kzp_u_13.htm.
- Кількість найманих працівників на підприємствах за їх розмірами за видами економічної діяльності у 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/fin/kp_ed/kp_ed_u/knp_ed_u_2013.htm.
- Кількість найманих працівників на суб'єктах господарювання за видами економічної діяльності у 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/fin/osp/knp/knp_u/knp_u_13.htm.
- Кількість підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності у 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/fin/kp_ed/kp_ed_u/kp_ed_u_2013.htm.
- Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2012/fin/osp/ksg/ksg_u/ksg_u_11.htm.
- Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/fin/osp/ksg/ksg_u/ksg_u_13.htm.
- Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/fin/osp/orps/orps_u/orps_u_13.htm.
- Обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності у 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/fin/kp_ed/kp_ed_u/orp_ed_u_2013.htm.
- В Україні перший еко-сертифікований готель – Radisson Blu // Туристичні новини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tourismnews.com.ua/news-235.html>.
- Марцин Т.О., Бурак Т.В. Эффективные подходы к развитию предприятий, отраслей, комплексов : [монографія] : в 3-х кн. / Т.В. Бурак, Т.О. Марцин [та ін.]. – Одеса : Куприенко С.В., 2013 – 172 с.
- Бурак Т.В. Развитие контрактного управления готельными сетями в Украине / Т.В. Бурак // Економіка. Управління. Інновації. – 2013. – № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2013_1_7.pdf.
- Ташматова Л. Обьезжают стороной: заполняемость отелей снизилась до 30% / Л. Ташматова // ЛІГАБізнесінформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.liga.net>.